

Kees Romijn: 'Zuivelverwerkers moeten leren gevoel te krijgen bij wat hun leveranciers kunnen produceren'

Investeringsgolf in de zuivel

De zuivel bevindt zich richting 2015 in een groeiemarkt en dat prikkelt bestaande en nieuwe verwerkers tot het creëren van (meer) productiecapaciteit. Maar wat voor gevolgen heeft dit voor de praktiserende melkveehouder? NZO acht de kans groot dat er zich nog meer nieuwe verwerkers aan zullen dienen.

tekst **Florus Pellikaan**

Nieuwsberichten over uitbreidingen van bestaande zuivelfabrieken en bouwplannen van nieuwe zuivelverwerkers volgden elkaar de afgelopen tijd snel op. De nieuwe fabriek van A-ware en Fonterra in Heereveen is met een investering van naar verluidt 125 miljoen euro misschien de meest opvallende geweest. Maar wat te denken van de investeringen in extra capaciteit die FrieslandCampina tot 2015 wil doen? Het jaarverslag 2012 meldde een totaalbedrag van maar liefst 350 miljoen euro. Het Chinese bedrijf Xian Consummate investeert enkele tientallen miljoenen euro's in een babymelkpoederfabriek in Assen en Ausnutria Hyproca gaat hetzelfde doen in Heerenveen. En van bestaande verwerkers als Cono en Nemelco zijn ook uitbreidingsplannen bekend.

Samenvattend telt de investeringsgolf in de Nederlandse zuivel daarmee in ieder geval al zo'n 600 miljoen euro. 'Daarnaast zullen er fabrieken zijn die gaan investeren, maar dit nog niet openbaar hebben gemaakt. We zien dit overigens niet alleen in Nederland, maar in heel Europa', vertelt René van Buitenen, woordvoerder van de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). Andere Europese landen waarin fors wordt geïnvesteerd in zuivel, zijn Duitsland en Ierland.

Ook andere productvraag

'De grote investeringen in meer productiecapaciteit en de toetreding van nieuwe verwerkers in Nederland is natuurlijk een tamelijk unieke situatie', analyseert Mark Voorbergen, zelfstandig zuiveladviseur. 'Er is jaren juist een terugloop van zuivelverwerkers geweest.'

De Nederlandse uitbreiding van productiecapaciteit heeft volgens Kees Romijn, vakgroepvoorzitter melkveehouderij bij LTO Nederland, enkele belangrijke oorzaken. 'Door het verdwijnen van het melkquotum komt er natuurlijk allereerst ontegenzeggelijk meer melk. Ten tweede neemt wereldwijd de vraag naar zuivelproducten toe, daar hoeft niemand aan te twijfelen', stelt Romijn. 'We zien niet alleen een stijgende vraag, maar ook een verschuiving van de vraag. Weipoeder stond lang onder aan de waardeladder en dat zien we nu ten opzichte van kaas veranderen. Dat vraagt natuurlijk ook een andere productiecapaciteit van fabrieken, wat een deel van de investeringen verklaart.'

Het leeuwendeel van de huidige bekende investeringen richt zich op de poeders, met Azië als belangrijke afzetmarkt. 'Ze kunnen veel in een land als China en hebben genoeg geld om acuut fabrieken te bouwen en koeien te kopen, maar de melkproductie optimaliseren en een hoogwaardige keten bouwen kunnen ze niet zo goed. Om een goede boer te krijgen, heb je minimaal een generatie nodig, als het al lukt', stelt Voorbergen. 'Op dit moment ligt bij iedere babymelkpoederfabrikant in Azië het continent Europa, waar men wel melk kan en wil produceren, onder de aandacht.'

René van Buitenen acht daarom de kans ook groot dat er de komende periode zeker nog meer nieuwe zuivelverwerkers binnen de Nederlandse grens zullen komen. 'Er is hier kennis, een goede logistiek en infrastructuur en veehouders hebben de wil om meer kwalitatief hoogwaardige melk te produceren', stelt

Van Buitenen. Voorbergen is het met hem eens. 'Zeker als het om babyvoeding gaat, staat het kwaliteitsimago op nummer 1 en dat is van Nederland hoger dan van bijvoorbeeld Duitsland.'

Met de grote toename van de productiecapaciteit rijst wel de vraag of er te zijner tijd voldoende melk is om de fabrieken te vullen. Diverse zuivelfabrieken

peilen daarom in dat kader de plannen van hun leveranciers. FrieslandCampina houdt deze zomer opnieuw een enquête om de verwachte productietoename in beeld te brengen. Deze al bij het vorige peilmoment voorgenomen enquête houdt FrieslandCampina omdat veehouders nu een 'nog betrouwbaardere verwachting kunnen uitspreken'.

Overcapaciteit onvermijdelijk

De huidige publiek veronderstelde meerproductie van tien tot twintig procent in het quotumloze tijdsperk noemt Romijn 'realistisch'. 'Maar het verschil tussen tien of twintig procent meerproductie is wel 1,2 miljard kilo melk, ofwel drie keer de productie van Cono. Veehouders

zullen zeggen dat de meerproductie van twintig procent er wel komt omdat er nog een behoorlijke onderbezetting in de stallen is. Maar milieu en voer zullen bepalen hoeveel de productie echt stijgt.' Voer zal nog eerder dan milieu de beperkende factor worden, verwacht Romijn. 'Milieu-aspecten kunnen we vaak wel technisch oplossen, maar een opraapwagen gras kan niet onder het kopieerapparaat. Op dit moment zijn de hoeveelheid, de prijs en de kwaliteit van voer al beperkend. En daarom is het ook goed dat zuivelverwerkers gevoel proberen te krijgen bij wat de leveranciers kunnen produceren', stelt Romijn. 'Dat moeten ze leren, want zuivelondernemingen zijn op dit gebied wat in slaap gesust.

Daarom zullen er ook fouten worden gemaakt bij de inschatting van de productietoename, dat kan bijna niet anders.' Volgens Mark Voorbergen is het goed dat de sector als geheel bij het vergroten van de productiecapaciteit rekening houdt met het meest positieve scenario. 'Die verwerkingscapaciteit moet er gewoon zijn. Met de mogelijkheden die er op de wereldmarkt zijn, wil je geen scenario dat er onvoldoende verwerkingscapaciteit is en er lange tijd melk doorverkocht moet worden. Hierdoor zal er ook zeker een periode komen waarbij delen van fabrieken met leegstand te maken krijgen. Als de efficiëntie maar niet te laag wordt en het een tijdelijk verhaal is.' Kees Romijn vult aan: 'Fabrieken bouwen voor decennia lang. En aangezien er in de toekomst meer schommeling in melkaanbod zal zijn, is wat overcapaciteit op bepaalde momenten onvermijdelijk.'

Meer concurrentie

De deskundigen verwachten niet dat eventuele overcapaciteit en de kosten die daarmee gepaard gaan, zullen zorgen voor prijsdruk. 'Vraag en prijs gaan altijd hand in hand, dat zie je nu ook bij de vleesprijzen. Ook al zijn de slachterijen niet vol, de vraag zorgt ervoor dat de prijzen hoog blijven', stelt Romijn. Voorbergen geeft wel aan dat de twee- tot driejarencyclus van zuivel altijd zal blijven bestaan. 'Na een periode van een half jaar tot een jaar van veel vraag en hoge prijzen zal er ook altijd een periode komen met neerwaartse druk.'

De deskundigen zijn het erover eens dat de toename van de productiecapaciteit zal leiden naar meer vraag naar melk met concurrentie als gevolg. 'Meer competitie tussen fabrieken is onvermijdelijk, omdat er meer verwerkers komen die achter de melk aanjagen. Het brengt melkveeouders in een goede positie doordat er een verkopersmarkt ontstaat', aldus Voorbergen.

Dat straks nieuwe fabrieken gemakkelijk de slag om de individuele melkveehouder winnen, ziet Van Buitenen niet zo snel gebeuren. 'Deze fabrieken zullen zich eerst moeten bewijzen, want er zijn veehouders die in 2007 geen goed gevoel aan het overstappen hebben overgehouden. Maar er zijn meer manieren om aan melk te komen, zoals via de spotmarkt of een leveranciersvereniging. Daarnaast is de kans groot dat er voor sommige productgroepen melk vanuit Duitsland zal worden gehaald. Maar er breekt hoe dan ook een interessante periode voor de zuivelwereld aan.'

Sinds eind mei in aanbouw; de fabriek van de nieuwe melkverwerkers A-ware en Fonterra